

НАВІНЫ

Выданне Арганізацыйнага камітэту.

1(3)1989

БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА ФРОНТУ ЗА ПЕРАБУДОВУ «АДРАДЖЭНЬЕ»

15 ПУНКТАУ ПЕРАДВЫБАРЧАЙ ПЛАТФОРМЫ БНФ

26 студзеня сканачыцца тэрмін вылучэння кандыдатаў у народнага дэпутата ССРС. А лічы праз два месяцы стане ясна, ці здольны мы самі старацца сваё гісторыю, альбо вяртаць толькі таго, каб за казенныя маршы і буфет у выбарчым участку аддаваць звыклія 99,98 працэнта галасоў свайго баспрагра. Шмат хто нібыта і разумее гэта, але разлічвае, што у дзень выбараў перабудова і дэмакратыя прыйдуць самі сабой.

Тым часам зноў складвацца кабінетныя спісы з традыцыйнамі іменамі ў іх. Справа тут, вядома, не ў пасоўных непалаўчаных кіраўніках рэспублікі /пра татіх у народзе кажуць: "пабуй у вадзе і ня мокры ідзе"; на іхнім месцы нават чыны буржуазных урадаў падлібу адстапу, а ў сістэме. Бо нават калі мы пераменім уст, а механізм улады пакінем некарыты, зварот да старога непазбежны. Таму ніхто з нас не павінен заставацца ў баку ад выбарчых справаў, у якіх раз аднавіць ініцыятыву ў руці функцыянераў. Нях лёс будзе шмат у чым залежаць ад таго, як прайдуць выбары і хто будзе ў Вярхоўным Саветзе ССРС. Альбо там апынуцца людзі, здольныя толькі разважаць пра дэмакратыю і адначасна прымаць антыдэмакратычныя законы, альбо там стаяць працавіцы сумленна абароны нашых чалавечых правоў і народнага лёсу.

Перадвыбарчая платформа БНФ "Адраджэньне" грунтуюцца на прынцыпах, абвешчаных яшчэ ў 1917 годзе: заводы -- рабочым, зямля -- сялянам, улада -- народу.

1. Адна з галоўных задачаў перабудовы -- вызначыць, хто і на каго працуе. Непаўпачальна, каб прадпрыемства прайшлі заставіцца прадукцыяй міністэрстваў. Толькі вызваленыя эканамікі ад вядомых гуча можа прывесці да насаччэння ўнутранага рынку таварамі і росту хмібывага фаруны. Дале гэтага дэпутаты, вынарастварыць свае паваномцы, мусіць дабівацца радні калдынай з камамічнай рэфармы, якая ўключае ў сябе поўную гаспадарку самастойнасць прадпрыемстваў і поўную адказнасць рэспублікі за сацыяльна-эканамічныя развіццё сваіх тэрыторый.

2. Неабходна прыняць Закон аб арэндзе прадпрыемстваў працоўнымі і алектывамі. Наказныя павінны таксама атрымаць права пераходзіць на кааператыўны ўмовы дзейнасці. Пасля гэтага яны пазбавіцца падпарадкавання міністэрствам і вядомствам, стаяць самастойна, атрымаць рэальную магчымасць пераходу на гаспадарчы разлік, і іх дзейнасць будзе рэгламентавацца Законам аб кааператыві.

3. Сталінізм і стэгаліцыя нанеслі велізарную шкоду сельскай гаспадарцы. Сяляне былі адлучаныя іх толькі ад зямлі, але і ад плёну сваёй працы. Цэнтралізаваныя азнарадкі і нізкі закупачныя цэны не дазвалялі ім самім вырашаць, што сям'я і вышчываць, каку і за колкі, прадаваць сваю прадукцыю. Гэтае законнае права можа быць вярнуце магчымаць ператварэння існых сельскагаспадарчых прадпрыемстваў у кааператывы або фермерскія гаспадаркі. Ім зямля павінна прадстаўляцца ў бэстэрмінную арэнду /або права продажу/ з правам спадкавання.

4. Мы ставімся ка дэфіцыту. Не хапае элементарных тавараў першай неабходнасці,

прадуктаў харчавання, кватараў, дзіцячых садкоў і школы. Немагчыма прадбачыць, што зніжне з прымаўкаў заўтра. Ды і хто можа паручыцца, ці не наўмысна арганізуецца дэфіцыт, каб падтрымліваць у людзей стан нервовай незадаволенасці перабудовай? Спецыяльныя дэпутаты камісіі павінны публічна аналізаваць прычыны дэфіцыту, ажыццяўляць рэальны грамадскі кантроль за якасцю і колькасцю прадуктаў і плававічых тавараў. Неабходна прыняць дзейсныя захады, каб прадукцыя, вырабляная ў рэспубліцы, не рабілася дэфіцытнай для самых вытворцаў.

5. У краіне абавязаліся грубыя парушэнні сацыяльнай справядлівасці! Дакудь можна мірыцца з існаваннем запытых размеркавалніку, спецыяльнага, спецзабеспячэння і іншых спецыяльцоў? Неабходна неадкладна і адмяніць сістэму наменіхатарных партыйных, дзяржаўных і вядомасных пласадаў і звязаных з імі сацыяльных прывілеяў. Адзінай крыніцай росту дабрабыту чалавека павінны быць толькі зароблены сумленнай працяй грошы.

6. Праграду апошніх дзесяткаў гадоў мы адкладвалі на потым вырашэнне пэлага шэрагу сацыяльных праблемаў. Калі і сёння прагнараваць іх, выбух будзе непазбежны. Неабходна:

- узаконіць абавязковую дзяржаўную кампенсацию росту індыку цэнаў падвышэннем зароботнай платы;
- гарантаваць пладзённым рабочым тыдзень для усіх катарыяў працоўных;
- рэфармаваць сістэму пенсійнага забеспячэння: пенсіі павінны складацца ня менш як 60% ад сярэдняга заробку чалавека і расці падпарадна росту цэнаў;
- падвысіць зароботную плату высокакваліфікаваным работнікам разумовай працы: інжынерна-тэхнічным работнікам, настаўнікам і выкладчыкам, работнікам культуры-асветнай сферы, навуковай і творчай інтэлігенцыі, а таксама малодшаму медыцынскаму персаналу;
- узаконіць 24-дзённую мінімальныя чарговы адпачынак для усіх катарыяў працоўных, у тым ліку вайскоўцаў тэрміновае службы;
- рэзка павысіць узровень масавае пазаведманнае медыцынскае абслугі і заканадаўча замацаваць яе бясплатны мінімум у адпаведнасці са стандартамі і рэкамендацыямі Сусветнай арганізацыі аховы здароўя;
- пашырць права спадчыны на членаў жыллёва-будуначых кааператываў і адмяніць дзяржаўныя пераход жыл'ча на спадчыне;
- заканадаўча замацаваць права маці мець трохгадовы /у персьпектыве -- самігадновы/ аплочаны адпачынак для догляду дзіцяці. За кошт пераразмеркавання грамадскіх фондаў скараціць /пры захаванні заробку/ працоўны дзень жанчын, што выхоўваюць непаўналетніх дзяцей.

7. Загульняль тэрыторыі ССРС, якая збудавана дзяржаўнай паліцай аварыі ў Чарнобылі, найбольшай часткай прылегла на Беларусь. Асабліва не стар.

Апрэль са стар. 2/ 15 ПІНСКАЯ ПЕРАДВІБАРЧАЯ ПЛАТФОРМА БНГ

сціне -- на Украіну і Бранскую воўласць СССР. Дагэтуль яма чэцкаснага утулення пра індустрыюў сітуацыю ў гэтых раёнах. З улічэння гэта можна сказаць толькі тое, што ячэйкі адно пакаленне беларусаў і украінцаў будзе ставіцца да развіцця мігранцкага атамнага са зноўнай Прагіяй. Неабходна прыняць дзейсны захады дзеля тэрміновага выпраўлення экалагічных, сацыяльных і псіхалагічных і медыцынскіх вынікаў аварыі:

- абвясціць зонай трыгвалі усходнія раёны БССР /разам з суседнімі раёнамі УССР і РСФСР/;
- сканцэнтраваць усе падзення пра радыяцыйную забруджанасць у адным міжвадамысным цэнтры /напрыклад, Дзяржапрапрырода БССР/ і надаць яму надзвычайнае лаўмакства;
- скласьці і абнародаваць карты радыяцыйнай забруджанасці;
- з месцаў, дзе перавышаны узровень радыяцыі, тэрмінова выселіць жыхароў;
- забараніць у пашыральных раёнах выраб сельгаспадарчай прадукцыі;
- вылучыць з дзяржаўнага бюджэту СССР значныя дадатковыя сродкі на ліквідацыю бліжэйшых і адлеглых вынікаў аварыі;
- абвясціць мараторый на будаўніцтва АЭС і іншых экалагічна небяспечных прадпрыемстваў на тэрыторыі БССР і прылеглых раёнах суседніх рэспублік, вылучыць бюджэтыя сродкі на развіццё экалагічна чыстай энергетыкі.

8. Асноўную шкоду прыродзе Беларусі прыносяць завод-і гідэты, падпарадкаваныя савецкім міністэрствам і ведамствам, у Магілёве, Наваполацку, Салігорску, Гародні, Гомелі людзі захліскаюцца ад атруты і прамесловых выкідаў. Дзеля палітвання экалагічнага становішча і прадупрэжэння з'вязаных з мігранцкай сацыяльнай праблемай трэба дамагацца спынення будаўніцтва новых падобных прадпрыемстваў. У рэспубліцы наогул няма будаўнічых прадпрыемстваў, не забяспечаныя месцовай сыравінай і працоўнымі рэсурсамі. Савецкія міністэрствы і ведамствы павінны кампенсаваш шкоду, нанесеную прыродзе і здароўю людзей.

9. Дзеля рэалізацыі законнага права кожнага народу быць гаспадаром на сваёй зямлі трэба прыняць новы Саюзны дэкларацыя Саюз савецкіх саветаў дзяржаваў, якім утудуль што У.І.Ленін. Савецкі ўрад павінен мець кардынальныя функцыі, а рэспубліка -- валодаць правам вета на рашэнні, што супярэчаць яе інтарэсам.

10. Адно са значных дасягненняў дэмакратыі -- права і роўныя выбары. Неабходна перагледзець Закон аб выбарах, каб забяспечыць свабоднае спарожніцтва паміж сабой усіх кандыдатаў, якія б арганізавалі яны не прадастаўлялі.

11. Падзеі 30 кастрычніка ў Менску, калі білі гвалтоўна разгананы мітынг-рэвіў "Дзяды", ячэй раз пацьвердзілі, што неабходна адмяніць Закон аб парадку арганізацыі і правядзення мітынгаў і Закон аб сьпецадпраздзяленнях.

12. Толькі надаўна ў савецкім друку была шырока агублікаваная "Усеагульная дэкларацыя правоў чалавека", якую СССР падпісаў у 1948 годзе. Дагэтуль мала хто з нас знаеў а пурным тэстам Хельсінскіх пагадненняў 1963 году. Простая спроба чалавека вехаць за мяжу, пакрытыкаваць членаў ураду або скарыстаць права на свабоду друку расцэнювацца бюракратыяй амаль як змах на асновы сацыялістычнай дзяржаўнасці. Неабходна:

- прыняць Закон аб свабодзе

руху, сясаваць прагіску, забяспечыць кожнаму грамадзяніну права выязджаць у любую краіну і вяртацца на радзіму;

- прыняць Закон аб дзяржаўнай бяспецы СССР, згодна з якім Саветы будуць кантраляваць дзейнасць КДБ;
- прыняць Закон аб друку, які б забяспечваў рэальную свабоду слова, права на здобыванне і пашырэнне інфармацыі;
- утварыць Канстытуцыйны суд СССР;
- прыняць Закон аб свабодзе сумлення, які б прадупрэжваў вяртанне гвалтоўна адарваных храмаў веручам і не дапушчаў выдзялення агістычнай прапаганды коштам дзяржаўных сродкаў;
- пасля прыняцця Канстытуцыі сувязных рэспублік перадаць на ўсенароднае абмеркаванне праект Канстытуцыі СССР, у якім будуць прадупрэжаныя гарантыі усіх дэмакратычных свабод, раўнапраўнасць любых палітычных і грамадскіх арганізацыяў перад законам і дзяржавай.

13. Сталінізм, як антычалавечы дзяржаўна-палітычны рэжым, нанес вельмізную шкоду усім народам. На Беларусі сімвалам сталінскага рэжыму сталі Кураты. Каб абудзіць сумленныя людзей, вярнуць ім годнасць і павагу, не дапусціць паўтарыцца трагедыі, неабходна:

- раскрыць архівы і агублікаваць усе звесткі і матэрыялы пра злачынствы сталінізму;
- дабіцца суда над Іосіфам Сталіным і яго акружэннем;
- у Канстытуцыі СССР павінна быць зроблена папраўка аб адкажнасці за злачынствы сталінізму, за прапаганду сталінізму, аб нераспаўсюджанні на гэтых ачэчываў тэрміну лаўнасці;
- абавязак дзяржаўных органаў -- прыводзіць справядлівы сапраўдны палітыку ў дачыненні да пашыральных ад сталінскага затрэспанага рэжыму, да непрацадольных асобаў з сям'яў заткаваных і забітых.

14. Ленінскія прыняцці моцнай палітыкі прадугледжвалі і адсутнасць агульнай ачынальнай з'вязанай мовы для сваіх рэспублічных рэспублік і прытрыманне нацыянальных моваў на сваіх гістарычных і этнічных тэрыторыях. Дзеля з'вязання гэтых прыняццяў неабходна распрацаваць і прыняць Асновы моўнага заканадаўства.

15. Прытэку ўсенароднага абмеркавання трэба распрацаваць на ўсе законы, якія прымаюцца Цэнтральнымі Саветамі СССР. Неабходна распрацаваць Закон аб рэферэндуме.

ЯНЫ ВАРТЫЯ ДАВЕРУ

Наколькі мінула нумар "Навінаў" рыхтаваўся сшытка, у ім былі з'мяшчаны з'вязаныя вышэйназваныя біяграфічныя кандыдатуры. І з'вязана ў ідэалягічна неадаткова. Кожны з сваёй адрас прыязем цэлкам слухаў і ніжэй робім спробу даць нешта накітаць перадвібарчай рэйтынг кандыдатуры. Ужо вядома часта біяграфічныя звесткі апускаем.

УВАГА! На тэрытарыяльнай выбарчай акрузе №563 /Ленінскі, Кастрычніцкі і Цэнтральны раёны г. Мінска/, дзе кандыдатура не была вызначаная, Аргімент праданне вылучыць Анатоля ГРАДЫСВІЧА або Аляксея МАРАЧІНА. На ТВА №566 /Першамайскі і Салейскі раёны г. Мінска/, апрача Віктара ІВАШЧЫЧА, -- Аляксандра ІВАРАДЭВА.

● АДАМОВІЧ Алякс Міхайлавіч:

"Зірнілі навохал! Мінулае чакае нашага сьмелага, бяззбройнага узірвання. Любо гэтыя прысвіці да нас на драгому, прыходзіць у барацьбе за будучыню, за гуманізм, праваў, пашырэння працяг на стар. 5/

/Праця са стар. 2/ Яны вартыя давегу

сапраўднаму народнаму сацыялізму. Хочацца верыць, што ён, такі, магчымы».

Памяць і прадэчанне — дзве самых каштоўных якасці творчых гуманістаў. Алеся Міхайлавіч памятае тое, што ёсе імкнучыся збыць. Ён бачыў тое, што ёсе бачыў бачыць. Магутны голас гэтага чалавека перакрывае і жалосныя гукі Чарнобыльскага зноў, і дружны зносьні хор духоўных нашчадкаў "правядараў народа". Але і Сірукатрыя, ні яе надукавалобная свята дарожкіных, бошуа, бумажковых ня зольнява сплямяць імя пісьменьніка.

Сёння за Адамовіча галасуюць — стварылі яны і вогненнай вясні! "Блажынная кніга", "Карнікі", "Ідзі і глядзі"; за яго — дзеці Чарнобыля, 65 закатаваных у Дулагу земляно-гуданшаў, людзі ўсёй планеты, якія імкнучыся разам з ім прадукціць ядзерны авіяцліпос.

Сёння мужнасць пісьменьніка роўная розуму эканаміста, палітыка. Яго словы перадава веру, неабходную нам усім.

● БІКАУ Васіль Уладзіміравіч.

Аму ніколі не жалася лёгкі. Ён прарываўся праз сваё вэннае мінулае да нас, якія ня бачылі вялікага агня саркаваных. І гвалду праду. Цікі, сярэд фанфарных, голас ягонных першых аповешчу аглушчу усіх, усхваляваў, скарду.

Як пісьменьніка Бывае любіць і ведаць мілень людзей планеты. Камусьці дарыў ягонны талент майстра-пыхолава, хтосьці сціслені з паклоне перад праўдай вайны. Бываў — пісьменьнік-грамдзялінін. Намігонні дзесяна права так звашы. Большасць членаў СМ падходзіць "грамадзянін пісьменьнік".

"Сумленныя народа" — гэта не істырычны лямант паклоныкаў майстра, але зьявэнне чалавека, які нясе у сваёй душы бэль за лес нацыі, дзяржавы і нацыяналісць да диктатура, што перагарэе людзей у сьлязі статак.

"Кожны, хто нараджаўся чалавекам, умо фактам свайго нараджэння набывае права на высоты чалавечы лес. Чалавеку павінен быць добра, там і ад чалавека можна чакаць добрыні. І някі справа безнадзейная. Авантурыста справа. Дак гэта чалавек. А цэлы народ?" Казанна велікі проста.

Гэты пісьменьнік нікога ня вучыць, але ўсе вучацца ў яго.

● ВЯРЦІНСКІ Анатоль Ільіч.

Калі сёлета ў Мінскім палацы палітасьвета ня судзіць з інструктарам алдэла прапаганда ЦК КПСС газета "Літаратура і мастацтва" разам з "Московскими новостями" і "Соньком" была названа прыхадкам выхладу прэсы з-пад партыйнага кантролю, цяжка было паверыць, што ячце надана аргентатура "ЛіМ" меля народную рэспондэроўку: "Лесь і Лесь!". Сёння "ЛіМ" робіцца ў кіскава біоляграфічнай рэдакцыі меля за абразу пасля наступлення ў промж. Такі ўдзел папулярнасці не выпадковы: з прыходам на пасаду галоўнага рэдактара Анатоля Вярцінскага газета загаварыла сьмеля і незалежна на самым белячым тэмы, пакінула аргентатура на выкаснастаўленны меркаванні, вэнла свай твар. "...Калі б не пачалася перабудова, то не было б і Вярцінскага як рэдактара. Пачаліся перамены, і я пайшоў на пасаду рэдактара з думкай, што газета зможа нешта здарукаваць, нешта зрабіць для перабудовы." / тым, што Анатоль Вярцінскі не абмежавана аднымі добрымі павяданымі, можа пераканаць, напрыклад, рэдактару на старонках газеты дыскусія "Кова і школа", якая ўверыні ў рэспубліканскім друку адкрыта паставіла пытаньне аб наўчарватасьці біязмоўнай нацыі. Ўмгноточнась мінгам выплеснуся патрыятычныя парку мінчан пасля публікацыі артыкула "Курацы" — дарога сьмэрці! "ЛіМ" зьявляваў даяер і тамі, калі, захавуючы чэсьціню журналіскай зьнікі, здаровіўся друкаваць "Зьявіліся палітычнае нелучьта", "несу ня

хва ях перабудова", і тамі, калі першым распава праду пра падаеі 20 кастрычніка.

"Калі справы нашы неаддзельны ад нашых слоў, наўчыву — раня ці позна такое аддзінства атрымава перамогу", — кажа Анатоль Ільіч. Сумленнасць і прынцыповасьць пазіцыі, літаратурны талент А. Вярцінскага прынесьлі прызнанне ня толькі "ЛіМУ", але і ягоннай паэтычнай творчасці: за кнігу "Сірынь Нью-Йорка" ён атрымаў Дзяржаўную прэмію СССР 1968 года.

● ГРЫЦКЕВІЧ Анатоль Пятровіч /н. 1929, Мінск/. Скончыў Мінскі дзярж. медінстатут /1950/, Мінскі дзярж. педінстатут замежных моваў /1955/, гіст. факультэт Беларускага дзярж. універсітэта /1958/. Працаваў навуц. супрацоўнікам Ін-та гісторыі АН БССР /1959 — 76/. Зараз загадчык кафедры гісторыі СССР, БССР і замежных краінаў /Ін-та гіст. культурн. Доктар гіст. навукаў /1985/, прафесар. Аўтар больш чым 400 навуковых працаў у т.л. шасці маняграфіяў. Адын з асноўных дасьледчыкаў гісторыі Балтыка кніства Літвыскага у БССР. Лектар ЦК ЛКСМБ. Член КПСС з 1966. Сябра Аргамітэту ВЛК "Адраджэньне".

Пакуль навукоцкі "што зьдольце?" складалі свае дасьледчыя маняграфіі, Анатоль Грыцкевіч стаяваў адын з тых навукоцкіх, хто рэалізуе значныя праўдывае гісторыі для разьвіцця нацыі і асобы. Ягонны працы пра беларускае сародывечна гучак кантаставаў з "абсторатураскай" версіяй бездзяржаўнасці Беларусі, што ў 1976 годзе ён мусіў "пайсьці" з Ін-та гісторыі АН БССР. Чэляя раздзельна ў кнізе "Валікае кніства Літвыскае" — даробак дзесяцігоднае працы — так і ня убачылі сьвету /зрэшты, як і сама кніга/. Калі летос упершыню зьявілася ідэя народнага універсітэта беларускасці, ін-шай кандыдатура, апрача А. Грыцкевіча, на пасаду рэктара грамадскасць сабе не уяўляла. Але брактарыя пратывала і кандыдатура, і ішо. Вось як ёнсем напісаў пра гэта: "Беларускі фонд культуры — грамадская арганізацыя — за адзін год так пасьпеу забаракратывавацца, што я з яго выйду. Не жадаю губляць час на пустых пасадзённых. Адміністрацыя фонду, і зсабліва намеснік старшыні праўлення А. Вяляе, нязлётны вырашаць пытанні аператывна". Іад час вясенскага ідэалогічнага наступу на беларускіх маладзёных адыліанці А. Вяляе і бэ перш, хто стаючыца выкачэся прэска беляска-белы сьцяг крывіцкіх друмаў, як навукоцкі і педдагог ён ускладае вялікія надзеі на маладзё.

● ГРАДЫЦЬ Аляксандр Рагоравіч /н. 1937, Габрусьскага дзярж. ун-та /1959/. Да 1976 жыў у Маскве. Працаваў старшым навуц. супрацоўнікам ЦДІІМіама, начальнікам пададзела дзяржплана СССР, начальнікам ГВМ Мінбудматэрыялаў СССР, намеснікам дярктара на навуц. рабоче Ін-та АСУГІспраект Мінрыбска СССР. У 1976 пераехаў у Мінск. Правадыць навуц. і педагагічную работу. Д-р эканамічных навуц. Зараз прафесар Рэспубл. мнжгаліноўнага ін-та падшышня кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў. Член навуц. секцыі Камісіі па удаснавальным кіраваньня, планаваньня і гаспадарчага механізму Дзяржплана АССР. Член КПСС з 1968. Сябра Аргамітэту ВЛК "Адраджэньне".

"Націны": Аляксандр Рагоравіч, у Вас трохі нечаканна біграфія. Маля то з сяброў Аргамітэту мола пахваліцца такім салідным пералікам апаратных пасадар.

Куратар: Вельмі цяжка знайсці агульную мову з палёбнымі цыперанімі рэспубліканскімі кіраўнікамі. Улада сапавала іх. Я наогул ня веру, што сярэд такіх людзей можа быць адначасна ідэя гэтага трэба сапраўды шыра хачьця пражываць або, прынамсі, думаць. Сацыяльна базай перабудовы зараз зьяўляцца не апаратычкі, а інтэлігентны маладзё — не зьявіліся пасадармі, незалежнны людзі. Марку, толькі лям і могуць чагось даягчыцца.

/Праця са стар. 6/

Праця са стар. 5/ ЯНЫ ВАРТЫЯ ДАВЕРУ

"Навіны": Нам здалася, што Вы чалавек здатны да рызыкі, але нешта Вас страшлівае.

Куралёў: Я біты чалавек. Таму я -- за узважаны рызыку.

"Навіны": Як эканаміст, якой Вы бачыце будучыню Беларусі?

Куралёў: На маю думку, Беларусь павінна мець эканоміку на ўзор дзяржавы, бядных на сфармаваныя рэсурсы. Напрыклад, Японія, Венгрыя, Нарвегія, Швецыя, Італія, Тайланд, калі хочаце. Аднае, на што мы моам разлічваць -- і калі здолеем выправіць становішча, перамоам -- на чалавечы інтэлект. Мы моам прадаваць толькі прадукт свайго інтэлекту. Нам трэба вырабляць прадукцыю, якая патрабуе сур'езных навуковых распрацовак. Але стан навукі цяпер варты жалю. Вось чаму я ў першы перш укладу срэды ў навуку і адукацыю, вось чаму ў сваёй перадыбарчай платформе я стаўлю гэтыя пытанні побач з эканамічнымі і сацыяльнымі праблемамі.

● **ІВАШКЕВІЧ Віктар Антонавіч.**

"Навіны": Віктар, у акрэтных "арыентировках" цібе перадуваець з Лехам Валенсам. Як ты да гэтага ставішся?

Івашкевіч: Мне, вядома, гэта нешчы. Але каб наш рух набыў хадзі прыблізна падобнаства да "Салідарнасці" /на сіле і масавасці/ трэба лічыць о-го-го калыкі прадаваць.

"Навіны": Твая прозьвішча згадвалася амаля ва ўсіх пагромах аргументаў. Пасля перагата "галадоўскага" мітынгу ў Берлінне, пасля цібе завалялі на дзяржаўнае, пасля Куралёва -- адтрафавалі. Гэта не пераходзіць тваёй перадыбарчай кампаніі?

Івашкевіч: На маю думку, вопыт пагромах публічнай пазнава, што лны дасягаць адваротнага эфекту. Прыклад: тыповы вопыт аднаго работчага ў "Знаменні кіросці" на артыкула "Ігна на хвалі перабудовы": "Я не знало, што такое "Галада", но думаю сям далам, што-то хоршоее, еслі кх так дугаць сталасяны".

"Навіны": Ці мог б цібе вылучыць у кандыдаты твай уласны прадуцы калектыў?

Івашкевіч: Мне выбраў і ў савет прапарнага калектыўна менавіта ў Піву адміністрацыі, мадулю: "Давая, Віктар" Біракартыя настолькі ўжо устала людзям, што калі б я здолеў сабраць іх на сход, мне абралі б нават тды, калі б не падзялілі маёй платформы, абм не галасавалі за "іх".

● **МАНАЕВ Віктар Сяргеевіч**

"Давайце займацца палітыкай!" -- заклікаў са старонка "Советскаго культуры" Віктар Манаяв. Ён -- з тых актараў, хто не схаваўся за выратавальнай фразай: "Перз за ўсё -- сцяна. Сяпраўднаму месцаку палітыка пераказвае". Пакуль што актараў Манаяв даказвае адваротнае. З 1982 г. ён -- член ЦК камсамола Беларусі і адзін з наймогіх у гэтым вядомасце, чый голс увесь час чутны жыхарам рэспублікі. Ён першы, па сутнасцы, пераваў на старонкі не ўдаты гэсцінчынаты намага друкку, каб зьявічыць навага мінуцоў на лес Берхянта гораду.

Віктар удзельнічаў у мітынгу 30 кастрычніка і, трэба сказаць, пасля атрыманай там зубатчыны заняў яшчэ больш "зубасты" пазіцыю. На наступны дзень ён стаў ініцыятарам склікання ў тэатры шэрсцоку, дзе была прынятыя рэзалюцыя аўдэяныя дзеяньняў у адд і вырашана даць дабрачыны сыяктыкаль у фонд "Чартышокоў Беларусі" /гл. "Навіны БНМ" /, у гэты сыяктыкальі В.Манаяв выканаў адну з галоўныя ролы.

У сваіх выступках на Пленумах ЦК, у газетных артыкулах Віктар Манаяв ідзе да канца, гаворыць рэзка, дакладна, на разлікі рэагую імігненна. Адрэжэнне Беларускай мовы, падняты ён статус дзяржаўнага, зважэнне на культурны і гістарычны асаблівасці нашых

продкаў, працэс дэмакратызацыі грамадства -- усё гэта актараў-купавалі лічыць абавязковымі умовамі перабудовы на Беларусі.

● **МАРАЧКІН Аляксей Антонавіч** /н.1940 г.г., в. Новая Слабада Чэркаўскага раёну/.

У 1972 г. скончыў Беларускае тэатральна-мастацкі інстытут. З таго часу мастак уступіў на шлях змягара за развіццё Беларускай культуры, мовы, за адуляцыйны гістарычнай памяці народа. Ён стварыў серыю карцін, прысвечаных выдатным дзеячам Беларусі: Ф.Скарныне, Рагнеда-Ізяславу К.Каліноўскаму, І.Лудкевічу і многім іншым. Разам з адвадушымі А.Марачкіным выйдуў з вабцы імя і творчасці лавца Арадавава, мастака і філосафа і паволь іх стагоддзя.

А.Марачкін -- на грамадскія пачатках арганізацый усіх буйных рэспубліканскіх мастацкіх выставаў, прысвечаных Беларускай гісторыі. Галоўны мастак Мастацкага фонду БССР А.Марачкіна стаў заснавальнікам вынасных "Выставаў аднаго дня" на Трэхцінскім прадмесці ў Мінску. І калі ў 1986 г. пад час праяўлення гэтай выставы, спрэкаваныя апараччыкі гэткага камсамольна "адрывіш" юртыка разаччалі школьнікаў, якія сьпявалі Беларускае народнае песні, А.Марачкін прымуў іх змаганьнямі, каб вынаваць сыні зноўшчэння. Гэткага роду ініцыятывы не апошнім у жыцці мастака. 30 кастрычніка А.Марачкін стаў у першых шарагах тых, хто, нягледзячы на дзворону, прайшоў на мітынг-рэакцыю "Дзень". Імат с'іх аднае мастак рабюе камісіі грамадскасыці на кантролю за ПІ лініяў Метрабуды ў гістарычнай частцы Мінска. А.Марачкін-- сябра Аргамітату БНМ "Адрэжэнне".

● **МАСЬЛЮК Валеры Васільевіч.**

З інтэрв'ю "Цырвоная змена":

-- Якія асаблівасці выклікае у Вас слова

"перабудова"?

-- Будулоя без праекта. Пры усёй пазаве да будуніштва.

Неасцярожнае выказаньне. Падумаць толькі -- уступіў у партыю таму, што веруў у магчымасць яе адрэжэння. Нібыта яна выпрадылася!.. Настулю, у жыцці В.Масляко было шмат неасцярожных учынкаў. Так у свой час ён паставіў забароненую п'есу Я.Купалы "Лу зямля" і нават ухрысьнуў паказаць яе ў Мінску. А пастаноўка, міх іншым, была сугучнай ку-палаўскаму артыкулу з гэтых "Навінаў". На XIX партыянерфенці ён быў сярод тых самай меншасці, акая галаасвала, каб газета "Правда" стала органам КПС, а не ЦК. Дэлегат Сакалоў за гэта, трэба думаць, не галасавалі. Але самую вялікую неасцярожнасць В.Масляко сказаў аднойчы на пасяджэнні "Талкаў". Ён сказаў, што пакажэе на стол партрэт, калі перабудова будзе спыненая. Ўсё вам і будулоя без праекта.

● **ХАДЗКА Дры Віктаравіч**

Прывядзем дзьве цытаты:

"Я супраць уяўлення прыватнай уласнасці на зямлю і іншыя прыродныя рэсурсы, адна за прадстаўленне сельскагаспадарчых угоддзяў у бестрыаўнаму арыенду з правам перачына ў спадчыну. Дзяржава мае права ўмеваць у гаспадарчую дзейнасць толькі тды, калі гэтая дзейнасць прыносціць грамадству акаду."

"Час спыніць недаручну вятрырагііную прапаганда і адкрыта прызнаць, што маральныя каштоўнасці, якія прапавуе царква, ёсць найважлівымі скарам чалавечай культуры, і яго нельга нічым змяняць."

Прыведзеныя цытаты, безумоўна, не адлюстравалі ўсіх праграмных завадчыка лабараторыі Інстытута фізікі АН БССР Д.Хадзкі. Мы зьявляем сям на іх уставу для таго, каб даць адчыць на спецыяльнае кандыдату ў дэпутаты. Фізік на гэтаў займаўся вывучэннем помнікаў старажытнае мастацтва, зборам акаванатаў і арганізацыяй Музея старажытнабеларускай культуры. Мае адны на гісторыі Беларускага мастацтва.

● зарученыя аргамітату БНМ падтрымалі: А.Суха, А.Радкевіч і тш.